

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Братків С. М.

гр. Фі-21

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

Наук. керівник – к. пед. н., голова ЦК іноземних мов Баб'юк О. В.

Кожна епоха разом із суспільно–технічним прогресом залишає свій слід: утворює нові слова, замінюючи ними старі. Нові слова іменують «неологізмами», хоча існують такі їх позначення як «новотвори», «нові лексичні одиниці», «інноваційна лексика». «темпоральні лексичні одиниці», «оказіоналізми» та ін.

Загалом, новоутворення у структурі мови можуть іменувати трьома різними термінами [1; 2; 3; 5]:

а) *неологізми*, або слова чи сполучення, що відображать ознаки суспільно-затверджених об'єктів чи явищ, і утверджуються мовною системою;

б) *потенційні слова*, які безперешкодно та вільно виникають у мові на базі словотвірних зразків тоді, коли потрібно підібрати назву для того чи іншого поняття, що не володіє суспільно прийнятою і утвердженою номінацією;

в) *оказіональні слова* відносяться до виражальних засобів та існують лише як неподільна частина контексту, в якому вони вживаються чи з'являються.

Тривалість життя слів визначається тим, наскільки велика і довготривала потреба в них.

Загалом, в англійській мові, за спостереженнями Р. Берчфільда, з'являється в середньому 800 нових одиниць за рік, що значно більше у порівнянні з будь-якою іншою мовою світу. Особливо важливим стає процес опису нового слова у руслі діяльнісного підходу до аналізу мови. Основними проблемами неології в діяльнісному аспекті є такі:

- 1) виявити шляхи тлумачення нових слів та їх значень,
- 2) проаналізувати фактори їх утворення у кореляції з прагматичними запитами соціуму,
- 3) вивчити моделі їх будови та обмеження щодо їх використання,
- 4) розробити принципи відношення до слів (їх застосування чи ні) в різних соціо професійних, вікових чи інших групах,
- 5) лексикографічно оформити нове слово із вказівкою прагматичних рис та вживання слова у різних контекстах спілкування, враховуючи соціальну диференціацію мови.

Отже, глибокий інтерес до питань неології спричинений важливою роллю неологізмів, є своєрідним дзеркалом мовного розвитку. На формування неологізмів здійснюють вплив культурно-історичні та соціально-політичні умови життя і діяльності мовної спільноти.

Неологізми в англійській мові утворюються за кількома принципами.

Принцип 1. Нове слово з'являється для позначення нових реалій згідно стандартних моделей словотвору з морфем, які притаманні цій мові.

Принцип 2. Слово, яке уже давно існує у мові, набуває зовсім нового значення на основі схожості нового явища із уже відомим.

Принцип 3. Слово запозичується з іншої мови із значенням або окремо для найменування іншого явища у цьому суспільстві [5].

Неологізми, з однієї сторони розширюють лексичну систему мови та збагачують її, а з іншої, створюють певні труднощі для їх перекладу. Щоб правильно відтворити неологізм

іншою мовою, потрібно обов'язково врахувати контекст, де це слово застосовується, аналізувати словотвірні елементи та зрозуміти, до якого типу належить новотвір.

У сучасній англійській мові є основних *три способи утворення неологізмів*, зокрема: фонологічний спосіб, морфологічний спосіб і запозичення.

1. *Фонологічний спосіб* – це спосіб, коли нові слова створюють із поєднань звуків, найчастіше вони є звуконаслідувальними. До прикладу, дієслово *to whee* (хвилювати) походить від вигуку “whee” (вигук радості і позитивних емоцій). Аналогічно і дієслово *to clapter* (аплодувати) є звуконаслідуванням ударів в долоні.

2. *Морфологічний спосіб* – це спосіб, коли нові слова утворюються з наявних морфем мови.

3. *Запозичення* також є джерелом утворення нових слів. Лексичний склад англійської мови поповнюється саме за рахунок запозичень з різних мов, що і є фактично об'єктом нашого дослідження. Приклади запозичень з російської мови: *dacha* (дача), *glastnost* (гласність), *to knout* (бити батогами).

Розглядаючи лексико-фразеологічну специфіку англійської мови, не можна обійти увагою таке явище функціонально-стилістичного характеру, як гра слів, яка виступає найбільш примітним і продуктивним каналом неологізації англійської мови.

Нові мовні одиниці утворюються під впливом різних чинників. Так, Л. Гілбер виокремлює три таких фактори:

- 1) деномінативний (необхідність позначити новий об'єкт);
- 2) стилістичний (потреба в експресивно забарвленій мові);
- 3) тиск мовної системи (утворення потенційно можливих слів на основі існуючих моделей) [4].

У воєнно-політичній лексиці неологізми з'являються під впливом численних факторів: збройні конфлікти, упровадження нових технологій, поява нових явищ, лінгвістична економія тощо.

Конфлікт породжує новий лексикон. Частина слів і фраз, які увійшли до ширшого вжитку в українському суспільстві, відносяться до початку війни у 2014 році, інші – до військового вжитку радянських часів, військового сленгу, який знову став популярним, а інші – зовсім нові утворення.

1. Бойова техніка.

Hedgehog (укр.: їжак)

Також відомий як чеський їжак. Це гострі сталеві перешкоди, які можуть відвести або затримати танки. Українські цивільні люди майстрували їжаків своїми руками, зварюючи два бруски чи балки під кутом, щоб зробити хрест, а потім додавали третій, щоб він тримав форму, навіть якщо його перекинуть.

MANPADS (укр.: ПЗРК)

Переносні системи протиповітряної оборони, які іноді називають MPADS, є переносними ракетами класу «земля-повітря». Існує багато типів ПЗРК, але найвідомішим є Стінгер, виготовлений у США.

2. Дійові особи.

To macronize (укр.: макронити). Українське слово на позначення дій президента Макрона та його дзвінків путіну. Дієслово відноситься до будь-кого, хто виглядає схвилюваним щодо ситуації, але нічого не робить

3. Бойові дії та явища.

Special military operation (укр.: спеціальна воєнна операція)

Путінський термін для нападу його країни на Україну є, в кращому випадку, евфемізмом, а в гіршому — ознакою розриву між реальністю того, що відбувається в Україні, і наративом, яким годують багатьох росіян. Тоді як решта світу бачить трагічну гуманітарну кризу, Кремль наполягає на миротворчих зусиллях в Україні.

4. Вороги.

Rashist (укр.: рашист) — епітет, який часто використовують для опису російських військ. Неологізм поєднує в собі «російський», «расистський» і «фашистський» — і одразу стає зрозумілим для тих, хто виріс у колишньому Радянському Союзі.

У словотвірній системі сучасної англійської мови виділяються наступні способи утворення нових слів: афіксацію, словоскладання, словозлиття, конверсію, скорочення, абрєвіацію, семантичні заміни та ін. Розглянемо приклади з цих груп.

Аффіксація (префіксація і суфіксація) — один з найпродуктивніших способів утворення неологізмів в англійській мові, наприклад, *rashist*

Неологізми, створені шляхом **словоскладання**. На відміну від інших способів творення, словоскладання передбачає моделі творення за зразком N+N, Pron+N, V+Adv, Adj+N та ін., наприклад, *MANPADS*

Багато нових слів утворюється способом **словозливання**, в основному фузії, при якій в звуковому складі нового слова є загальні фрагменти

наприклад, Putler: *Putin + Hitler, Karutin*

Ще один спосіб утворення неологізмів — **цифрові неологізми**, наприклад, *4.5.0, 200, 300, 0*.

До окремої групи можна віднести неологізми, утворені за допомогою **абрєвіації**, тобто з початкових літер слів, що входять у вихідне словосполучення, наприклад, *MiG*.

Неологізми важлива частина розвитку сучасної англійської мови. У них відображено життя сучасних людей та подій, в різних сферах: економічній, військовій, культурній, технологічній та інших.

Перспективи подальшого дослідження військових неологізмів вбачаємо у їх лінгвокультурному аналізі, а також через дослідження концептосфери сучасних понять та зіставленні англійської та української картин світу у контексті періоду російсько-української війни.

Література:

1. Зацний Ю.А. Неологізми англ. мови 80-90х років ХХ століття. Запоріжжя :РА “Тандем-У”; 1997. 396 с.
2. Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. Вісник Запорізького державного університету: філологічні науки. 2002. № 3. С.78–83.
3. Муха О.Ю. Перевод неологизмов [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://rep.bntu.by/bitstream/handle/data/33255/Perevod_neologizmov.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Gaudin F. Initiation à la lexicologie française. De la néologie aux dictionnaires. Bruxelles, 2000. P. 251-277.
5. In Ukraine, the war has reshaped language to create new idioms [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://globalvoices.org/2022/10/20/in-ukraine-the-war-has-reshaped-language-to-create-new-idioms/>